

BÀI GIẢNG GIÁO KHOA

Thầy giáo : Nguyễn Quốc Tùng

TOÁN 6

PHÉP NHÂN VÀ PHÉP CHIA SỐ TỰ NHIÊN

1. PHÉP NHÂN SỐ TỰ NHIÊN

a. Nhân hai số tự nhiên

Phép nhân hai số tự nhiên a và b cho ta một số tự nhiên gọi là tích của a và b , kí hiệu $a \times b$ hoặc $a.b$:

$$a.b = a + a + a + \dots + a \text{ (} b \text{ số hạng).}$$

$$\begin{array}{c} \boxed{a \times b = c} \\ \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \\ \text{Thừa số} \quad \text{Tích} \end{array}$$

Chú ý: Nếu các thừa số đều bằng chữ, hoặc chỉ có một thừa số bằng số thì ta có thể không viết dấu nhân giữa các thừa số. Ví dụ, $a.b = ab$; $2.k = 2k$.

Ví dụ 1. Đặt tính nhân: 1589.121589.12.

$$\begin{array}{r} 1589 \\ \times \quad 12 \\ \hline 3178 \\ 1589 \\ \hline 19068 \end{array}$$

b. Tính chất của phép nhân

Phép nhân có các tính chất:

+ Giao hoán: $ab = ba$.

+ Kết hợp: $(ab)c = a(bc)$.

+ Nhân với số 1: $a.1 = 1.a = a$.

+ Phân phối của phép nhân đối với phép cộng và phép trừ: $a(b+c) = ab+ac$; $a(b-c) = ab-ac$.

Chú ý: Tích $((ab)c$ hay $a(bc)$ gọi là tích của ba số a, b, c và viết gọn là abc .

Ví dụ 2. Tính nhẩm: 12.25 .

Lời giải. $12.25 = (3.4).25 = 3.(4.25) = 3.100 = 300$

Ví dụ 3. Tính nhanh: $54789.234 + 54789.766$.

Lời giải.

$$54789.234 + 54789.766 = 54789.(234 + 766)$$

$$= 54789.1000 = 54789000.$$

2. PHÉP CHIA HẾT VÀ PHÉP CHIA CÓ DƯ

Với hai số tự nhiên a và b đã cho (b khác 0), ta luôn tìm được đúng hai số tự nhiên q và r sao cho $a = b.q + r$, trong đó $0 \leq r < b$.

+ Nếu $r = 0$ thì ta có phép chia hết $a : b = q$; a là số bị chia, b là số chia, q là thương.

+ Nếu $r \neq 0$ thì ta có phép chia có dư $a : b = q$ (dư r); a là số bị chia, b là số chia, q là thương và r là số dư.

Chú ý: Trong phép chia có dư, số dư bao giờ cũng nhỏ hơn số chia.

Ví dụ 4. Đặt tính rồi thực hiện các phép chia sau:

a. $5457 : 321$.

$$\begin{array}{r} 5457 \quad | \quad 321 \\ \underline{321} \quad | \quad 17 \\ 2247 \\ \underline{2247} \\ 0 \end{array}$$

Vậy $5457 : 321 = 17$

b. $5125 : 320$.

$$\begin{array}{r|l} 5125 & 320 \\ \hline 320 & 16 \\ \hline 1925 & \\ 1920 & \\ \hline 5 & \end{array}$$

Vậy $5125:320=16$ (dư 5).

Ví dụ 5. Phải dùng ít nhất bao nhiêu xe ô tô 45 chỗ ngồi để chở hết 2128 nhân viên của một đội bóng?

Lời giải

Vì $2128:45=47$ (dư 13) nên xếp đủ 47 xe thì còn thừa 13 người nên phải dùng thêm một xe nữa để chở nốt những người này.

Vậy cần dùng ít nhất $47+1=48$ (xe).

